

Asia: OM 8/41/2015

Oikeusprosessien keventäminen

1. Yleistä

Onko teillä yleistä lausuttavaa työryhmän ehdotuksesta?

Verohallinto kannattaa työryhmän esittämiä lakimuutoksia. Rikosasioiden käsittelyn keventämiseen liittyvät ehdotukset ovat oikeansuuntaisia.

Verohallinnon tekemien rikosilmoitusten määrässä on ollut jonkin verran kasvua. Epäiltyjen verorikosten tehokas käsittely edellyttää tuomioistuinmenettelyjä, jotka estävät juttujen ruuhkautumista ja käsittelyjen viivästymistä. Ehdotetut muutokset voivat vaikuttaa myönteisesti oikeudenkäynneissä asianomistajapuhevaltaa käyttävien asianvalvojen ja todistajina kuultavien verotarkastajien tehtävien hoitoon.

2. Kokoonpanosäännökset

a) Lausuntonne käräjäoikeuden kokoonpanosäännöksiä koskevista muutosehdotuksista

Työryhmän ehdottama käräjäoikeuden kokoonpanoa koskeva muutos mahdollistaisi lähes kaikkien verorikosten ja velallisen rikosten käsittelyn yhden tuomarin istunnossa. Näiden rikosnimikkeiden yhteydessä syyte nostetaan yleensä myös kirjanpitorikoksesta, jonka törkeän tekemuodon enimmäisrangaistus on myös neljä vuotta vankeutta. Verohallinnon näkemyksen mukaan olisi suotavaa, jos muutoksella tavoiteltaisiin kustannussäästöjen sijaan sitä, että pääkäsittelyjen määrä lisääntyisi ja juttujen läpimenoajat lyhenisivät.

Ehdotuksen mukaan myös yhden tuomarin kokoonpanoa voitaisiin vahventaa yhdellä lainoppineella jäsenellä, jolloin syntyy kahden tuomarin kokoonpano. Voimassa olevan lain mukaan voidaan vahventaa vain monijäsenistä kokoonpanoa. Vahvennetussa, kahden tuomarin kokoonpanossa erimielisyystilanteissa voitaisiin lievempi vaihtoehto (laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa (689/1997) 10 luku 2 §). Työryhmän mietinnössä ei ole arvioitu, miten tämä seikka vaikuttaisi asianosaisten ehdotuksiin ja vaatimuksiin käräjäoikeuden kokoonpanosta. Lähes kaikki Verohallinnon

rikosilmoituksiin perustuvat rikosjutut siirtyisivät – kuten edellä on todettu – yhden tuomarin istuntoon, jota voitaisiin vahventaa kahden tuomarin kokoonpanoksi. Tuomioistuinten päätösvaltaisuutta koskevien säännösten edellisessä uudistuksessa sivuttiin myös kahden ammattituomarin kokoonpanoa, mutta tätä pidettiin ongelmallisena juuri erimielisyystilanteiden vuoksi (HE 85/2008 vp.).

b) Lausuntonne hovioikeuden kokoonpanosäännöksiä koskevista muutosehdotuksista

-

c) Lausuntonne korkeimman oikeuden kokoonpanosäännöksiä koskevista muutosehdotuksista

-

3. Kirjallinen menettely

Lausuntonne kirjallista menettelyä koskevista muutosehdotuksista

-

4. Yhden kosketuksen periaate

Lausuntonne paikallapysymisvelvollisuutta haasteen tiedoksiantamista varten koskevasta ehdotuksesta (ETL 10:2a)

-

5. Syytetyn velvollisuus osallistua henkilökohtaisesti oikeudenkäyntiin

Lausuntonne syytetyn läsnäoloa oikeudenkäynnissä koskevista muutosehdotuksista (ROL 8 luku ja OK 26:20)

Työryhmä ehdottaa, että rikosasia voidaan käsitellä haastetun vastaajan poissaolosta huolimatta, jos vastaajan avustaja on läsnä ja tuomioistuin ei pidä syytetyn henkilökohtaista kuulemistä tarpeellisena. Ehdotuksen mukaan syytetty voitaisiin em. tapauksessa tuomita myös vankeusrangaistukseen vaikka häntä ei olisi henkilökohtaisesti kuultu. Nykyisin tämä ei ole mahdollista, vaan pääkäsittely on peruutettava poissaolon vuoksi.

Pääkäsittelyn peruuttaminen vasta istuntopäivänä vastaajan poissaolon vuoksi aiheuttaa asianosaisille ja todistajille turhia kustannuksia ja turhaa matkustamista. Jos uusi pääkäsittelypäivä siirtyy pitkälle tulevaisuuteen, oikeudenkäyntiin valmistautumiseen voi joutua käyttämään uudelleen saman ajan kuin peruutettuun istuntoon valmistautumiseen. Työryhmä on arvioinut, että mietinnössä ehdotettu muutos voisi estää noin 500 edellä mainitun kaltaista istunnon peruutusta vuosittain.

Ehdotetun muutoksen vaikutusta verorikosasioiden käsittelyjen peruuntumiseen on vaikea arvioida. Vaikka poissaolevan syytetyn avustaja olisi paikalla, tuomioistuimien voi pitää syytetyn kuulemista tarpeellisenä. Muutosehdotus on kuitenkin kannatettava, koska vastaajan poissaolosta huolimatta istunnon toteuttamista voidaan ainakin harkita.

6. Videoyhteyden käyttö

Lausuntonne videoyhteyden käyttöä koskevista muutosehdotuksista

Työryhmän lainmuutosehdotus poistaa lainsäädäntöön sisältyviä rajoituksia videoyhteyden käyttämiseltä tuomioistuimissa. Rajoituksia on poistettu laajasti jo aikaisempien lainsäädäntömuutosten yhteydessä. Verohallinnon kannalta nyt esitetyn muutosehdotuksen merkittävin vaikutus on se, että asianosaisen edustaja (Verohallinnon edustajana toimiva asianvalvoja) voisi osallistua istuntoon videoyhteyden välityksellä.

Todistajan kuuleminen videoyhteyden välityksellä on jo nykyisen lainsäädännön mukaan mahdollista, mutta esimerkiksi verorikosten käsittelyssä ja verotarkastajien kuulemisessa tätä mahdollisuutta on käytetty toistaiseksi harvoin. Käytännössä ongelmana on, ettei laajaa kirjallista materiaalia edellyttävä todistaminen ole riittävän sujuvaa videoyhteyksillä. Todellista hyötyä videoyhteyksien käytöstä voidaan saada, kun teknisiä valmiuksia esimerkiksi samanaikaisiin videoyhteyksiin ja materiaalin esittämiseen on riittävästi. Lisäksi olisi Verohallinnon näkemyksen mukaan tavoiteltavaa, että etäyhteys olisi mahdollista ja vaivatonta myös muualta kuin poliisiviranomaisen tai tuomioistuinten toimipaikoista.

7. Muut ehdotukset

a) Lausuntonne pääkäsittelyn lykkäämistä koskevista muutosehdotuksista (OK 6:11 ja ROL 6:11)

Verohallinto kannattaa ehdotetun säännöksen mukaista joustavuutta pitkien oikeusprosessien aikatauluttamiseen. Oikeudenkäynti on joka tapauksessa toteutettava keskityspäätteen mukaisesti mahdollisimman yhtäjaksoisesti, mutta periaate on toteutettavissa myös ilman ehdotonta sääntelyä.

b) Lausuntonne riita- ja rikosasian vireillepanoa ja valmistelua koskevista muutosehdotuksista (OK 5:5–6 ja ROL 7:4–5)

-

c) Lausuntonne ylimääräistä muutoksenhakua koskevista muutosehdotuksista (OK 31:14a ja OK 31:19)

-

8. Muuta

Onko teillä muuta lausuttavaa työryhmän ehdotukseen liittyen?

-

Kareinen Seija
Verohallinto